

Albin Potisek: *Moja prva in edina ljubezen*

Ob izreku: »Prve ljubezni nikoli ne pozabiš« sem zrasel v moža zrelih let. Imel sem zlato mamó. V tistih časih po vojni je bila gospodinja, moj skrbni oče pa rudar. Poleg izredne skrbi, da družini ni nikoli ničesar primanjkovalo, je bila odlična pripovedovalka. Sigurno sem veliko odnesel od pripovedovanja zgodb iz njenega življenja ob dolgih zimskih večerih, ko smo se vsi štirje stiskali na preprostem divanu ob štedilniku, v katerem je pokal trboveljski premog.

Moja mama Anica je med vsako pripoved vrnila kakšno besedo ali dve o njeni prvi ljubezni. To ni bil moj oče Franc, mehka duša v klenem telesu robustnega knapa. Njena prva ljubezen je bil neki Žani, ki ga nisem poznal, ker je umrl v taborišču v Nemčiji. Tudi če bi ga, ga ne bi nikoli dobro sprejel. Bil sem ljubosumen nanj, ker je prvi zmešal glavo mami in ga nikoli ni pozabila. Moj oče ni pokazal takšnih čustev. Vsak večer znova je izvedel nekaj novega o tej silni prvi mamini ljubezni. Lepo z zanimanjem je poslušal njeno pripovedovanje in jo včasih celo prekinil s kakšnim vprašanjem o tem Žaniju. On ga je poznal, a ni nikoli pripomnil kaj slabega o njem, čeprav je bil znan kot veliki osvajalec ženskih src.

Moj ata ni bil dober pripovedovalec, je pa vse nas rad poslušal. Tudi on je potrdil znan izrek, a o svoji prvi ljubezni ni nikoli nič povedal. Mogoče ga je bilo sram, da bi obudil spomine na prvo dekle, ki ga je omrežila tam v strmih bregovih prelepega Polšnika. Njegova prva je bila prav gotovo drugačna kot prva ljubezen v mestnem okolju, posebno rudarskem, kamor ga je želja po zaslužku pripeljala z borne kmetije. Tu je bilo priložnosti za prvo ljubezen, simpatijo veliko, saj je mesto vrelo od deklet in tudi mladih vdov, ki so v jami izgubile moža. Verjetno si je ob poslušanju moje mame mislil svoje in zadržal mnenja v sebi.

Takrat v teh deških letih sem sklenil, da me nobena ljubezen ne bo tako prevzela kot je moja mamó, da bi lahko pozneje govoril, to je bila pa moja prva ljubezen. Sklenil sem, da bom ostal v varnem zavetju moje mame.

Šli smo po prašni makadamski cesti mimo vhoda v trboveljski rudnik. Ob meni je hodila sošolka Tatjanca, majhna drobna in izredno živahna deklica, stara malo čez šest let. Še danes se spomnim malih kitk z roza mašnicama in spodrezanega krilca, izpod katerega so se ob nagibanju videle bele spodnje hlačke. Na tankih nogicah je imela bele dokolenke in črne opanke. Malo rjavo torbico je premetavala iz ene roke v drugo in zraven venomer poskakovala. Z nama je šel še najin sošolec. Mirno sem sledil razigrani Tatjanci. Prišli smo ravno do razdeljevalnice moštva, pred katero so bile lesene klopi za rudarje. Kar iznenada je mala Tatjanca izpustila torbo iz rok in mi skočila v objem. Svoja mala usteca

je prislonila ob moja, da sem obstal kot vkopan. Skušal sem jo z rokami odriniti od sebe, ker si poljuba na usta takrat nisem predstavljal niti v sanjah. Še močnejše se me je oklenila in se dobesedno prisesala na moja usta, ki so se sedaj od presenečenja rahlo odprla. »Binče, rada te imam!« To je bil moj prvi poljub na usta v mojem življenju. Nikoli ga ne bom pozabil, čeprav je bil nedolžen in otroško preprost. Potem v moji mladosti takih poljubov dolgo ni bilo več.

V osnovni šoli se že lahko oblikujejo prve ljubezni ali simpatije, ki so bolj otroške sanje kot resničnost. Se pa lahko tudi take razvijejo v pravo ljubezen, ki potem traja celo življenje. Jaz sem se v teh letih bolj malo zanimal za deklice. Najbolje sem se počutil v deški družbi in tudi doma v rudarski koloniji smo se družili samo dečki. Deklice niso bile nikoli dobrodošle med nami in smo jih hitro odslovili. V naši zelo obširni koloniji smo dečki počeli prav vse, kar nam je prišlo na pamet. Bili smo kavboji in Indijanci, imeli organizirano svojo vojsko za bojevanje s sosedno kolonijo in organizirali pravi cirkus s preprosto areno, bogat srečelov, snemali film z leseno kamero in se veliko ukvarjali s športom. Na pepelu na hribčku pod hišami smo organizirali tudi poletno tekmo v smučarskih skokih in skoke v globino nasutega pepela. Tekmovali smo kot atleti, kdo bo pretekel več krogov okrog naše hiše. In igrali smo nogomet, odbojko in celo hokej na travi na preprostem igrišču, ki smo ga sami naredili na rudniškem lesnem skladišču. Poleti smo se kopali v številnih bajerjih na 'kipah', ki so nastali kot posledica rudarjenja. Pozimi v obilici snega smo organizirali vse zimske discipline s smučkami. Najbolj popularen je bil izredno nevaren smuk izpod visoke Bukove gore vse do potoka Trboveljščice v dolini.

V šolskih klopeh smo sedeli tudi ločeno - deklice skupaj po dve v klopi in dečki po dva v klopi. Delitev je bila vidna že pred šolskimi vrati. Dečki smo lepo mirni stali na desni strani, deklice na levi in čakali, da je strogi hišnik odprl velika vrata in brez prerivanja vstopili. Enak red je veljal tudi v cerkvi sv. Martina pri nedeljski maši - pred oltarjem deklice na levi in dečki na desni stoje celo mašo. Verouk je bil za dečke urejen v cerkvi sv. Nikolaja in za deklice v cerkvi sv. Martina.

Kljub tej strogi vzgoji sem imel v zadnjem letu osnovne šole priliko malo pogledovati po sošolkah. Posebno mi je bila všeč preprosta, izredno čista, vedno lepo preprosto oblečena, z lepo urejeno pričesko in precej plaha Zvonka. Preglavice ji je delala matematika in vsako jutro je prihitela k meni v klop, da sem ji pomagal rešiti naloge, ki jih sama doma ni znala rešiti. Jaz sem bil takrat med boljšimi matematiki, saj me je moj tovariš za matematiko poslal celo na tekmovanje matematikov. Takrat sva tiščala glavi skupaj in lahko sem od blizu opazoval in spoznaval, da sta na svetu res dva spola. Čisto drugače je dišala, njena koža je bila nežnejša od moje in njena usteca vsa dehteča. Preprosto reševanje matematičnih nalog bi se lahko kmalu razvilo v resno simpatijo in celo mojo prvo ljubezen. Zadnja dva meseca pred koncem šole sta razredničarki razdelili nas učence v dva nova razreda. V enem smo bili tisti, ki ne bomo nadaljevali šolanja in se gremo učiti za poklice, v drugem pa tisti, ki bodo nadaljevali

šolanje na gimnaziji in srednje ekonomski šoli. Zvonka me je samo še enkrat vprašala, zakaj ne grem kljub najboljšemu uspehu naprej v srednjo šolo, potem nisem več obstajal zanjo. Po odhodu iz osnovne šole je nisem nikoli več videl.

Potem bi lahko rekel, da se je končala tudi doba osvajanja in spoznavanja simpatij. Na kovinarski šoli smo bili sami fantje in tudi učiteljski kader je bil skoraj v celoti moški. Izjema je bila naša razredničarka, profesorica za zgodovino in zemljepis, ki je enkrat na teden prišla predavat iz gimnazije. Bila je zelo stroga in pri njej v razredu ni bilo nobenega fanta, ki bi nosil dolge lase, takrat že tako moderne. Druga ženska je bila nežna učiteljica slovenskega jezika, žena našega strogega ravnatelja. Meni se je zdela kot druga mama in zelo lepa. Nam, bodočim kovinarjem, je vcepljala ljubezen do slovenskega jezika. Tako rada nam je dala za domačo nalogo pisanje prostih spisov z različnimi naslovi in potem je pri uri slovenščine vedno prebrala najlepšega. Ampak svojega namena ni mogla doseči, ker nas je zanimalo le praktično delo in za lepo slovensko besedo nismo imeli posluha kljub njenim naporom.

Med obiskovanjem kovinarske šole smo se fantje v tretjem letniku že hoteli približati ostalim mladim našega mesta. Takrat je bilo prav vsako soboto veliko mladinskih plesov po vseh mogočih dvorinah našega malega rudarskega mesta. Plese so organizirali dijaki zadnjih letnikov, ki so tako zbirali denar za končni izlet, kot tudi različna društva. Po navadi sem zelo rad taval od enega do drugega plesa in iskal priliko za druženje z dekleti. Iskanje se je slabo končalo, navadno ob točilni mizi. Dekleta so prišla plesat skupaj s svojimi fanti. Deklet brez partnerja ni bilo. Le opazovali smo lahko to veselo vrtenje in miganje teles po plesišču in verjetno razočarani malo več gledali v kozarce na mizi. Ples se je skoraj vedno končal s pretepom.

Veliko mladih, lahko bi rekel velika večina, nas je v tistih letih rado obiskovalo kinodvorane. Bile so tri velike in ena manjša, kjer se je predvajala mladinska matineja ob nedeljah. Tam se je pa pokazala prilika, da spoznaš kakšno plaho dekle, ki je samo prišlo na ogled filma. Takrat sem zastrigel z ušesi in na pomoč mi je priskočila vedno zelo prijazna blagajničarka Slavi, že precej starejša gospa, s katero sva imela tihi dogovor. Jaz sem stal ob strani blagajne in ko se je približala kakšna lepa punca, sem pomežiknil Slavici. Dala ji je karto za sedež poleg mene. Osvajanje se je tako lahko začelo, ko je prisedla in sem v nekaj minutah pred začetkom predstave hotel vzpostaviti stik in pri tem uporabil vse trike osvajanja.

Sreča me je zapustila in moja usoda je bila zapečatenena, res bom ostal samski vse življenje. V tem mojem obupu pa pride v Trbovljah do nogometne evforije. Nogometni klub Rudar pride v drugo zvezno ligo. Tribuna polna do zadnjega kotička in zijal povsod na vseh koncih stadiona, kjer se da tekmo gledati zastonj. Del stadiona ob cesti je bil tiste čase ograjen z visokim lesenim plotom, da preko njega nisi mogel gledati tekme. Iz desk plota so iznajdljivi fantje izbili grče in nastala je dovolj velika odprtina za zasilen ogled tekme na igrišču. Ob eni izmed teh lukenj sta stali in kukali skozi dve prikupni dekleti.

Torej bolj iz fribca, kdo vse gleda naš nogometni klub, sem prišel ob visoki plot. Potem je padel gol. Vse okoli stadiona je skočilo na noge in zaslišalo se je huronsko navijanje in enoglasen močan zvok: GOL, ki je zdaj odmeval po vsej ozki dolini. Jaz nisem vpil, stal sem kot vkopan ob visokem plotu in gledal reakcijo obeh deklet. Odskočili sta od luknje, si planili v objem in veselo vzklikali. V nekem trenutku veselja je tista manjša le pogledala proti meni. Nadvse prezirljivo me je na kratko ošinila. Amorjeva puščica je bila izstreljena. Umaknila je pogled in oko spet naslonila na plot. Me je pa njena visoka prijateljica pozorno pregledala in se mi tudi nasmehnila. Tekma me ni zanimala, pred očmi in v mojih mislih je bila le prijetna mladenka, za katero sem z gotovostjo rekel, da je moja prva ljubezen na prvi pogled, v kar do tedaj nisem verjel, da se lahko zgodi. Nekaj neznanega se je zgodilo v mojem telesu, najrajši bi stekel do nje in ji zapel hit tiste jeseni. Premagal sem se. Moja ljubezen na prvi pogled se ni več obrnila proti meni. Ritenski sem se odmaknil na pločnik ob glavni cesti in prešerno vesel odšel domov.

Doma so se začele prave muke. Ves čas sem imel pred očmi njeno prelepo postavo, njene lepe kratke lase in prelep pogled, ki sem ga videl le droben trenutek. Vse se je ustavilo v meni, nič nisem bil lačen ne žejen in popolnoma raztresen. Taval sem po našem malem stanovanju in tuhtal, kako naj pridem do nje. Nikoli več je nisem videl v mestu, ne v kinodvoranah, ne na plesih in tudi ne v kavarni Kupola, kjer smo se zbirali mladi. Posebna oblika kavarne je spadala v sklop hotela Rudar, zgrajenega na lokaciji stare rudniške restavracije, prav v centru mesta. Mladi smo osvojili kavarno, kjer so bile mize v krogu in točilna miza na sredi. Tako si lahko opazoval vse obiskovalce in takoj opazil tudi kakšno lepo dekle. Moje prve ljubezni na prvi pogled tam ni bilo.

V tistem času je bila med mladimi zelo popularna revija Antena. V njej sem videl rešitev mojega problema, kako priti do dekleta, ki je skozi luknjo gledalo tekmo in me vsega prevzelo. Zelo popularna je bila v njej rubrika Zmenki, kjer si lahko zastonj in poljubno dolgo opisal zmenek. Vzel sem torej nalivnik in napisal lepo sestavljeno pismo na uredništvo. Zdaj se je zame začelo pravo mučno čakanje in dvomi, če bo prebrala moj prispevek in kako se bo odzvala. Dnevi so se vlekli kot meseci. Zaman sem vsak dan pogledoval v nabiralnik. Obupal sem že, ko se je po mesecu dni le pojavilo majhno rumeno pisemce. Zavriskal sem od veselja, a še me je skrbelo, kaj v njem piše. Bila je Metka, tako je bilo ime dekletu, ki je gledalo tekmo čez plot in bilo je pripravljeno priti na moj zmenek. Šele dosti kasneje sem izvedel, da jo je k javljanju nagovorila prijateljica. Ona se me je zapomnila.

Za prvi zmenek sem se skrbno oblekel, da bi že na začetku ustvaril dober vtis. Oblekel sem nove sive hlače na zvon in bel puli. Na glavo sem dal rdečo kapo in v žep potisnil Anteno. To je bil moj razpoznavni znak in pripravljen sem bil na prvi zmenek. Mojega fička sem pustil na parkirnem prostoru. Prišla mi je

vsa plaha nasproti in mi prva podala roko. Stala sva nekaj trenutkov čisto brez besed in ogledovala drug drugega, potem pa sem se razgovoril in ji sploh nisem pustil do besede.

Po začetnem uvodu v zmenek sem jo povabil v avto in ji odprl vrata, da je lahko sedla. V avtu se ji je razvezal jezik in pogovarjala sva se kot stara znanca. Še danes ne vem, koliko časa sva tako sedela in se ves čas nasmihala eden drugemu. Naenkrat je le pogledala na urico in se prijela za usta. Treba bo narazen. Tako dolgo še ni bila iz hiše. Čeprav bi še rad vpil njeno lepoto in z njo govoril, sem ji vendarle ugodil in jo odpeljal domov.

Na dvorišču pred blokom, kjer je stanovala, sem ustavil. Brez besed je planila k meni in mi namenila bežni prijateljski poljubček. V tistem trenutku pa je iz mene planilo vse hrepenenje, to dolgo čakanje na snidenje in veselje, da me je sprejela, potegnil sem jo k sebi čez sedež in ji vrnil pravi in res prvi poljub z odprtimi ustnicami. Močno sem jo prižl k sebi po tolikih letih samote, saj sem bil star že 28 let. Verjetno sem bil neroden, a ni me odrinila. Tudi ona se me je oklenila in najin poljub je trajal in trajal ... Nikoli ga ne bom pozabil!

Odslej sva se shajala v malem fičku. Postal je najino ljubezensko gnezdece. Nudil nama je zatočišče v tistih hladnih dnevih na začetku in naju večkrat popeljal na krajše izlete. V njem se je krepila najina iskrena ljubezen, ki se je razvila iz ljubezni na prvi pogled v tisto pravo ljubezen, ko se je na tem svetu vse okrog mene ustavilo in je bila moja Metka središče mojega veselja. Obisk kinodvoran je odpadel. Tudi uslug gospe Slavice nisem več potreboval. Celo na plese sva na začetku najine ljubezenske poti pozabila. Zmagala je čudovita ljubezen in nama je bilo dovolj le vsakodnevno druženje v samoti. Samo midva!

Usoda se je poigrala z menoj, ko sem se poročil z Metko. V prvih letih zakona sem bil samo njen, po rojstvu hčerke pa je začela kot moja mama Ana obujati spomine na svojo prvo platonsko ljubezen. Na daleč je ob obiskovanju kinodvorane nadvse rada opazovala visokega in starejšega Tinčka, ki je nosil za tiste čase dolge lase. Čeprav ni bila nikoli z njim in z njim ni spregovorila niti besedice, je hčerki v tihih zimskih večerih pripovedovala o njem.

Tatjance že dolgo ni več med nami. Kmalu po poroki, še čisto mlada, je umrla in zapustila hčerkico Simono, ki je čista kopija mamice. Vsakokrat, ko jo srečam v mestu, se spomnim na Tatjanco in njen poljub. Takrat mi je toplo pri srcu.

Mojo prvo ljubezen Metko obiskujem vsak dan na pokopališču. Na grobu ima vedno svež šopek vrtnic. Najraje je imela rdeče. Prižgem svečo in se pogovorim z njo. Ob tem obudim spomin na ljubezen na prvi pogled in prvi pravi poljub v mojem življenju, ki sem ga doživel kljub trmi in sklepu, da me ne bo nobena ljubezen prevzela. Starejši radi dodajo: »Zarečenega kruha se največ poje!«.